

TITTI OLSSON INTRODUCERAR KAMPEN OM UTRYMMET

2015-03-20

Av: Movium

Illustration: Karin Andersson

Att det just nu globalt sker en stor folkförflyttning från landsbygd till städer vet vi. Urbaniseringen har pågått länge, men aldrig förr har så många människor av olika anledningar sökt sig till urbana sammanhang för att leva sina liv. Enligt SCB:s rapport om markanvändning i Sverige är tre procent av landets yta bebyggd. Det finns som bekant mycket skog och vatten här. Och enligt en visionsbild av Sverige som Boverket gjort kommer vi alla inom ett antal decennier att bo i någon av våra tre storstadsregioner. Hur ska de få städer där vi alla tydligen vill befinna oss i framtiden då utvecklas? Hur ska de byggas? Vilken mark ska tas i anspråk? Vilka städer vill vi ha? Vilka städer får vi? För vem bygger vi? Vilka är "vi"?

Kulturjournalisten och författaren Per Svensson skrev i Sydsvenskan den 29 januari en artikel om de olika uttryck som en strävan efter nationell gemenskap kan ta sig. Han gjorde en stark bild av hur olika grupper kan dra gränser kring sig själva gentemot andra för att visa vilka som hör till den definierade gemenskapen och vilka som hamnar utanför. Han skrev att man kunde likna den där gränsen vid konturerna av exempelvis en stiliserad häst: *"Det är de ytor på papperet som inte är häst som får hästen att träda fram, som skapar den"*. Per Svensson skrev i sin artikel om vem som anser sig ha rätt att definiera vem som tillhör en given gemenskap. Om att ena dagen självklart vara den man alltid varit för att nästa definieras av någon annan och hamna utanför; i det här fallet att vara norrman ena dagen och vara "bara jude" den andra. Man kan använda hans bild även i vidare mening. I Sverige pågår en kamp om utrymmet på många plan, exempelvis om vem som får ta plats i det offentliga rummet, med sin fysiska kropp eller med sitt kommersiella budskap. Hästen gör sig synlig i många olika sammanhang.

Den i världen ständigt pågående kampen om utrymmet, om makten att bestämma, bestämma vem som hör till och inte, maktkampen som tar sig uttryck i beslagtaget land och i rädsla, i värsta fall tystnad, har kommit geografiskt nära. Det vi upplever i Sverige och i Europa idag har varit vardag för många, länge. "Välkommen till verkligheten" är dock ett uttryck som gör mig rasande. Vem definierar hur verkligheten bör se ut?

Den danska arkitekten Per Riisom sa en gång för några år sedan, på en föreläsning om kulturens roll i den hållbara samhällsutvecklingen, att vi människor inte är ämnade att leva så tätt samman som vi gör i våra städer. Men det är å andra sidan just de ideliga sammanstötningarna i de trånga utrymmena som har fått oss att börja skapa. Kultur har uppstått tack vare det – kultur är möten mellan människor. Hur handskas vi med de mötena, hur handskas vi med det utrymme vi har till vårt förfogande och som vi obönhörligen måste dela.